

Οργάνωση και Αρχιτεκτονική Υπολογιστών

Κεφάλαιο 3

Βασικά Σημεία

- Βασική λειτουργία του υπολογιστή είναι να εκτελεί προγράμματα.
- Περιγραφή του υπολογιστή στο ανώτερο επίπεδο:
  - Εξωτερική συμπεριφορά κάθε στοιχείου, δηλ. δεδομένα και σήματα ελέγχου που ανταλλάσει.
  - Δομή διασύνδεσης και έλεγχο για τη διαχείριση της χρήσης αυτής της δομής διασύνδεσης.
- Αυτή η ανωτέρου επιπέδου δομή και λειτουργία είναι σημαντική όσον αφορά την περιγραφή του Η/Υ. Επίσης και για την κατανόηση των ολοένα και πιο πολύπλοκων θεμάτων της εκτίμησης της απόδοσης.

Βασικά Σημεία

- Η κατανόηση της δομής και λειτουργίας των Η/Υ παρέχει γνώση των :
  1. καθυστερήσεων στο σύστημα
  2. των εναλλακτικών μονοπατιών
  3. των δυσλειτουργιών του συστήματος
  4. προσθήκης βελτιώσεων σε ζητήματα απόδοσης
- Απαιτήσεις για μεγαλύτερη ισχύ και αξιοπιστία μπορεί να ικανοποιηθούν με αλλαγή σχεδίασης παρά με αύξηση της ταχύτητας και αξιοπιστίας των επιμέρους στοιχείων.
- Σε αυτό το κεφάλαιο εξετάζονται οι βασικές δομές που χρησιμοποιούνται για τη διασύνδεση των στοιχείων του.

Οργάνωση και Αρχιτεκτονική Υπολογιστών

Κεφάλαιο 3.1

Στοιχεία του Υπολογιστή

- Οι τεχνικές σχεδίασης των σύγχρονων υπολογιστών βασίζονται στις έννοιες που ανέπτυξε ο Jon von Neumann.
- Η σχεδίαση αυτής της μορφής αναφέρεται και ως *αρχιτεκτονική von Neumann* που βασίζεται σε τρεις σημαντικές έννοιες:
  - Τα δεδομένα και οι εντολές αποθηκεύονται σε μια απλή μνήμη ανάγνωσης – εγγραφής.
  - Τα περιεχόμενα αυτής της μνήμης είναι δυνατόν να διευθυνσιοδοτηθούν με βάση τη θέση
  - Η εκτέλεση είναι σειριακή (εκτός αν με εντολή άλματος τροποποιείται η σειρά.)

Προκατασκευασμένο πρόγραμμα

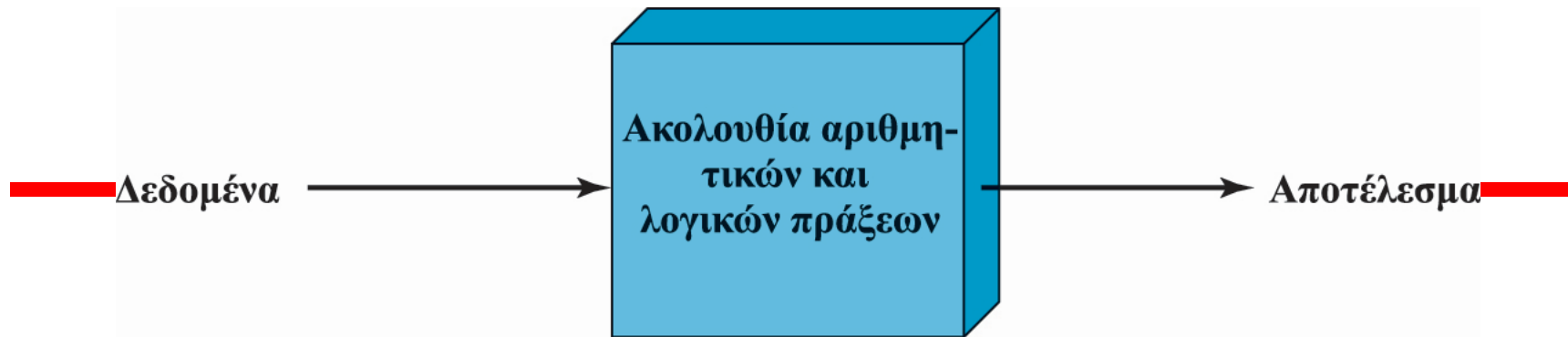

- Ένα μικρό σύνολο από στοιχεία λογικής, μπορούν να συνδυαστούν ώστε να αποθηκευτούν δυαδικά δεδομένα και να εκτελεστούν αριθμητικές και λογικές πράξεις.
- Για συγκεκριμένο υπολογισμό μπορεί να κατασκευαστεί μια διάταξη λογικών στοιχείων.
- Η διαδικασία σύνδεσης των λογικών στοιχείων στην επιθυμητή διάταξη, είναι μια μορφή προγραμματισμού.
- Το «πρόγραμμα» που προκύπτει είναι σε μορφή υλικού και ονομάζεται Hardwired Program.

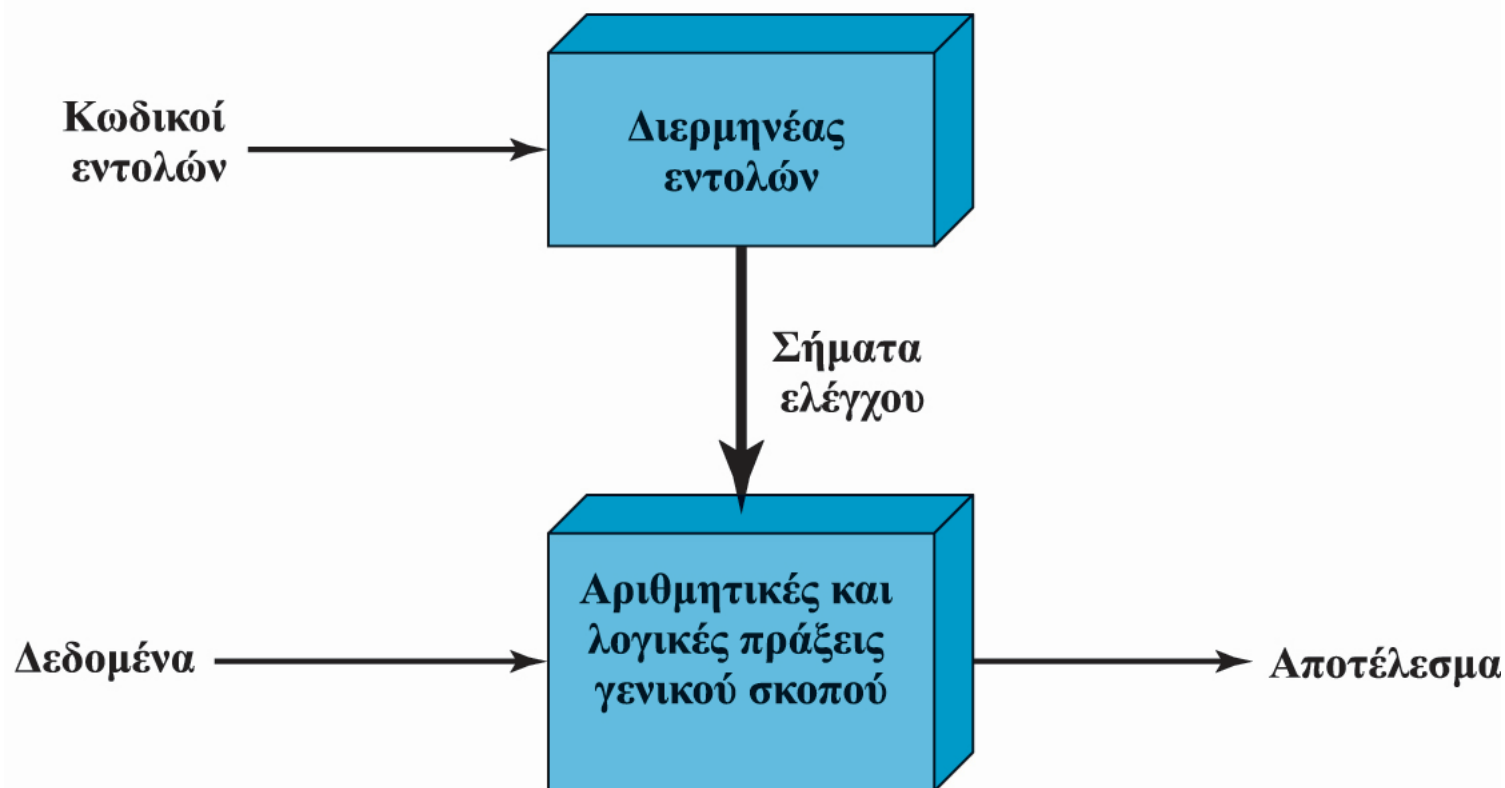
Προγραμματισμός : Υλική και Λογισμική Προσέγγιση

- Εναλλακτική λύση : Κατασκευάζουμε μια διάταξη γενικού σκοπού, για αριθμητικές και λογικές πράξεις.
- Το υλικό αυτό εκτελεί πράξεις πάνω στα δεδομένα ανάλογα με τα σήματα ελέγχου που εφαρμόζονται στο υλικό.
- Έτσι αντί να επιλέγει και επανασυνδέει το υλικό για κάθε νέο πρόγραμμα, ο προγραμματιστής ορίζει ένα νέο σύνολο από σήματα ελέγχου.
- Με ποιόν τρόπο δίνονται τα σήματα ελέγχου ;
- Με επιδέξιους χειρισμούς. Αυτό είναι το πρόγραμμα. Μια ακολουθία από βήματα πάνω στο οποίο εκτελείται μια αριθμητική ή λογική πράξη.

(α) Προγραμματισμός στο υλικό

(β) Προγραμματισμός με λογισμικό

Η έννοια του προγράμματος

- Τα κυκλωματικά προγράμματα δεν είναι ευέλικτα
- Διατάξεις γενικής χρήσης μπορούν να υποστηρίξουν ένα σύνολο εφαρμογών όταν οδηγούνται από κατάλληλα σήματα ελέγχου
- Για κάθε νέα εφαρμογή δεν αναδιατάσσουμε ένα κυκλωματικό πρόγραμμα αλλά μπορούμε να παρέχουμε ένα νέο σετ σημάτων ελέγχου

Τι είναι πρόγραμμα?

- Μια ακολουθία βημάτων
- Σε κάθε βήμα, εκτελείται μια αριθμητική ή λογική πράξη σε κάποια δεδομένα
- Για κάθε λειτουργία απαιτείται ένα διαφορετικό σύνολο σημάτων ελέγχου
- Δίνεται ένας μοναδικός κωδικός σε κάθε πιθανό σύνολο σημάτων ελέγχου και καθορίζεται στο υλικό το συγκεκριμένο τμήμα του που αποδέχεται τον κωδικό για να παράγει τα σήματα ελέγχου.
- Κάθε κωδικός είναι μια εντολή και ένα μέρος του υλικού ερμηνεύει κάθε εντολή και παράγει σήματα ελέγχου. Αυτό είναι το λογισμικό. Μια ακολουθία από κωδικούς ή εντολές.

Λειτουργικότητα της Μονάδας Ελέγχου

- Στο σχήμα 3.1β απεικονίζονται δυο βασικά στοιχεία.
  - Ένας διερμηνέας εντολών
  - Μια μονάδα γενικού σκοπού για εκτέλεση αριθμητικών και λογικών πράξεων.
- Αυτά τα στοιχεία αποτελούν την κεντρική μονάδα επεξεργασίας
- Για κάθε λειτουργία, χρησιμοποιείται ένας μοναδικός κωδικός
  - π.χ. ADD, MOVE
- Ένα ηλεκτρονικό κύκλωμα δέχεται τον κωδικό και τον μετατρέπει σε ένα σύνολο σημάτων ελέγχου
- Έχουμε λοιπόν, έναν υπολογιστή!

Υπομονάδες υπολογιστικού συστήματος

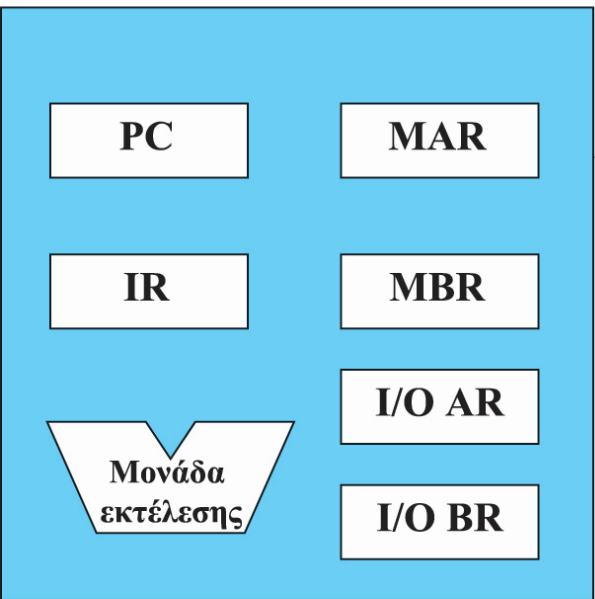
- Η Μονάδα Ελέγχου και η Αριθμητική και Λογική Μονάδα (ALU) αποτελούν την Κεντρική Μονάδα Επεξεργασίας (CPU)
- Το σύστημα πρέπει να είναι σε θέση να δέχεται δεδομένα και εντολές και να εξάγει τα αποτελέσματα
  - Input/output
- Πρόσθετα απαιτείται προσωρινή αποθήκευση του κώδικα (Λογισμικού) και των αποτελεσμάτων
  - Κύρια μνήμη

Κύρια μνήμη

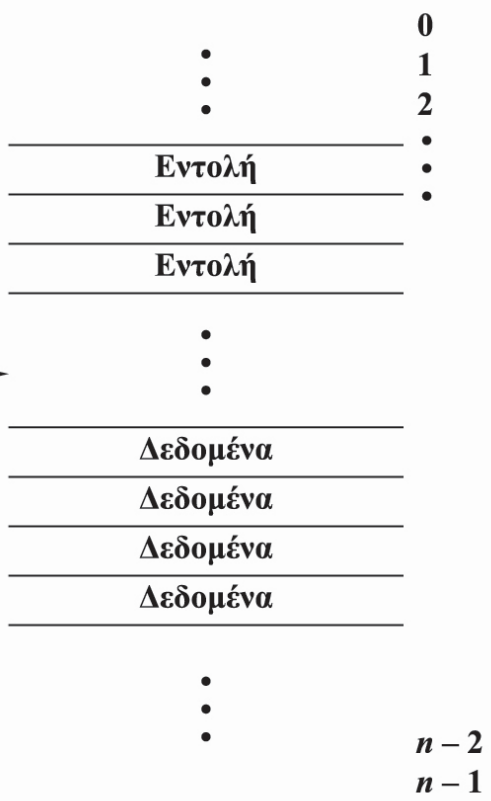

- Το πρόγραμμα είναι δυνατόν να περιλαμβάνει άλματα κατά την εκτέλεσή του.
- Επίσης, οι πράξεις πάνω στα δεδομένα, είναι πιθανόν να χρειάζονται περισσότερα από ένα στοιχεία κάθε φορά σε κάποια προκαθορισμένη σειρά.
- Θα πρέπει να υπάρχει χώρος για προσωρινή αποθήκευση τόσο των δεδομένων όσο και των εντολών.
- Η μονάδα αποθήκευσης ονομάζεται κύρια μνήμη ώστε να διακρίνεται από τις μονάδες εξωτερικής αποθήκευσης ή τις περιφερειακές μονάδες.
- Ο von Neumann τόνισε ότι η ίδια μνήμη μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο για την αποθήκευση εντολών όσο και δεδομένων.

Κεντρική μονάδα επεξεργασίας

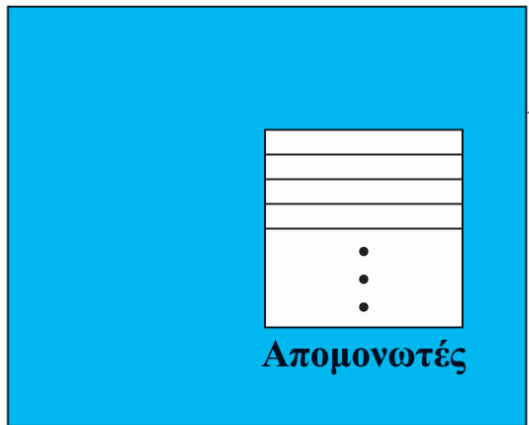
Κύρια μνήμη

Δίαυλος
συστήματος

Μονάδα εισόδου/εξόδου

- PC = Μετρητής προγράμματος
- IR = Καταχωρητής εντολών
- MAR = Καταχωρητής διεύθυνσης μνήμης
- MBR = Ενδιάμεσος καταχωρητής μνήμης
- I/O AR = Καταχωρητής διευθύνσεων εισόδου/εξόδου
- I/O BR = Καταχωρητής προσωρινής αποθήκευσης εισόδου/εξόδου

Στοιχεία του υπολογιστή

- Στο σχήμα 3.2 παρουσιάζονται τα στοιχεία του υπολογιστή και η διασύνδεσή τους.
- Η κεντρική μονάδα επεξεργασίας ανταλλάσει δεδομένα με την μνήμη.
- Για αυτό το σκοπό χρησιμοποιούνται δυο εσωτερικοί (στην ΚΜΕ) καταχωρητές.
- MAR και MBR
- Όμοια για την μονάδα Ε/Ε ορίζονται δύο καταχωρητές αντίστοιχα.
- I/O AR και I/O BR
- Το σύνολο θέσεων μνήμης είναι συνεχείς αριθμημένες διευθύνσεις. Κάθε θέση περιέχει δυαδικούς αριθμούς που ερμηνεύονται ως εντολή ή δεδομένα

Οργάνωση και Αρχιτεκτονική Υπολογιστών

Κεφάλαιο 3.2

Λειτουργία του υπολογιστή

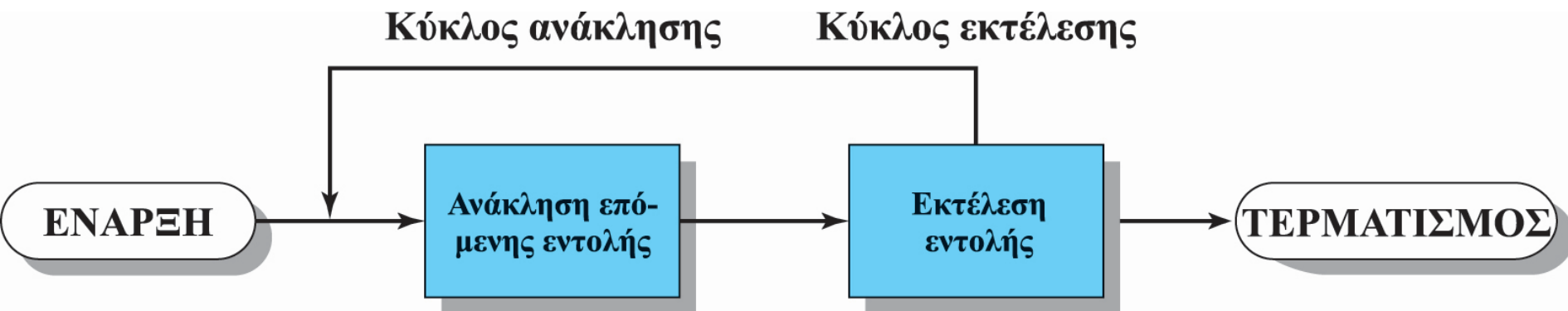

- Βασική λειτουργία ενός υπολογιστή είναι η εκτέλεση ενός προγράμματος που αποτελείται από σύνολο εντολών αποθηκευμένων στη μνήμη.
- Ο επεξεργαστής εκτελεί τις εντολές που υπάρχουν στο πρόγραμμα.
- Η πιο απλή επεξεργασία αποτελείται από δύο βήματα. Διαβάζει (ανακαλεί) εντολές από τη μνήμη, μια κάθε φορά και τις εκτελεί.
- Η εκτέλεση κάθε εντολής μπορεί να εμπλέκει διάφορες λειτουργίες και εξαρτάται από το είδος της εντολής.
- Η επεξεργασία για την εκτέλεση μιας εντολής ονομάζεται **κύκλος εντολής**.

Κύκλος Εντολής

- Δύο βήματα:
  - Κύκλος Ανάκλησης : Προσκόμιση (Fetch)
  - Κύκλος Εκτέλεσης : Εκτέλεση (Execute)

Κύκλος Ανάκλησης (Fetch Cycle)

- Ο Απαριθμητής Προγράμματος (PC) περιέχει την διεύθυνση της επόμενης εντολής που πρόκειται να προσκομιστεί
- Ο επεξεργαστής προσκομίζει την εντολή που βρίσκεται στη θέση μνήμης που δείχνει ο PC
- Αυξάνει η τιμή του PC
  - Εκτός αν η ακολουθία εντολών μεταβληθεί
- Η εντολή αποθηκεύεται στον καταχωρητή εντολών (IR)
- Ο επεξεργαστής ερμηνεύει την εντολή και κάνει την απαιτούμενη ενέργεια

Κύκλος Εκτέλεσης (Execute Cycle)

- Οι ενέργειες ανήκουν σε τέσσερις κατηγορίες.
  1. Επεξεργαστής - μνήμη
Μεταφορά δεδομένων μεταξύ CPU και μνήμης
  2. Επεξεργαστής - I/O
Μεταφορά δεδομένων μεταξύ CPU και μονάδας I/O
  3. Επεξεργασία Δεδομένων
Αριθμητικές και λογικές πράξεις σε δεδομένα
  4. Έλεγχος
*Τροποποίηση της ακολουθίας εκτέλεσης εντολών π.χ.
jump*
- Συνδυασμός των παραπάνω

Χαρακτηριστικά της υποθετικής μηχανής

(α) Μορφή εντολής

(β) Μορφή ακέραιου

Μετρητής προγράμματος (PC) = Διεύθυνση της εντολής

Καταχωρητής εντολής (IR) = Εντολή που εκτελείται

Συσσωρευτής (AC) = Προσωρινή αποθήκευση

(γ) Εσωτερικοί καταχωρητές της κεντρικής μονάδας επεξεργασίας

0001 = Φόρτωση του AC στη μνήμη

0010 = Αποθήκευση των περιεχομένων του καταχωρητή AC στη μνήμη

0101 = Πρόσθεση των δεδομένων της μνήμης στον AC

(δ) Μερική λίστα κωδικών λειτουργίας

Παράδειγμα εκτέλεσης προγράμματος

---

a) Μορφή εντολής :

Ψηφία : 0 – 3 κώδικας εντολής $2^4 = 16$ εντολές

Ψηφία : 4 - 15 Διεύθυνση $2^{12} = 4096$ άμεσα
διευθυνσιοδοτούμενες λέξεις μνήμης

b) Μορφή του ακεραίου :

Ψηφία : 0 Πρόσημο Ψηφία : 1- 15 Ποσότητα

c) Οι καταχωρητές στην CPU

Απαριθμητής Προγράμματος (PC) : Διεύθυνση εντολής

Καταχωρητής εντολής (IR) : Η εντολή που εκτελείται

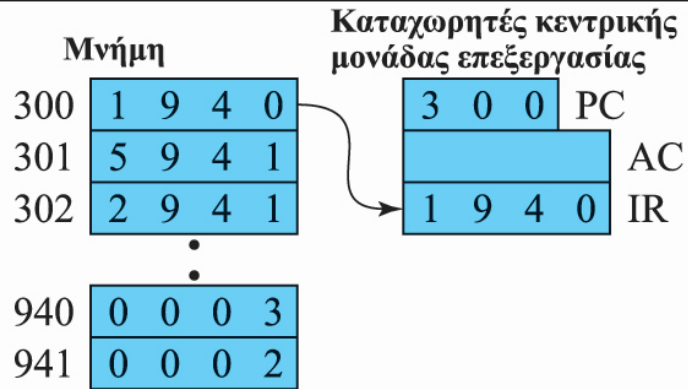
Συσσωρευτής (AC) : Προσωρινή Αποθήκευση

d) Μερική λίστα κωδικών εντολής

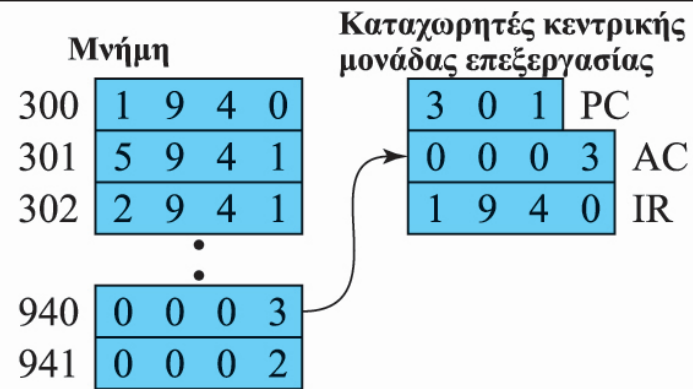
0001 : Φόρτωσε τον καταχωρητή AC από την μνήμη

0010 : Αποθήκευσε το περιεχόμενο του καταχωρητή AC στη μνήμη

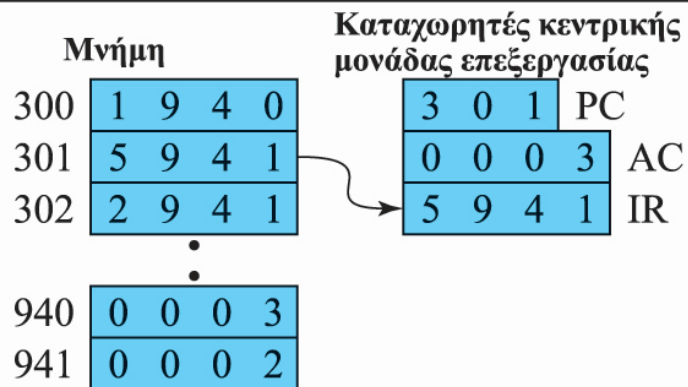
0101 : Πρόσθεσε στο περιεχόμενο του καταχωρητή AC εκείνο από θέση μνήμης.

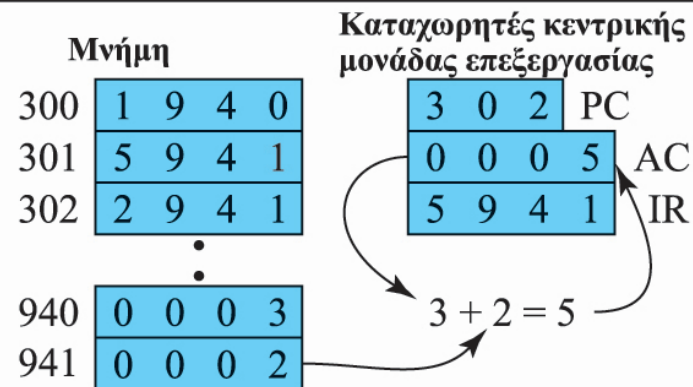
Βήμα 1

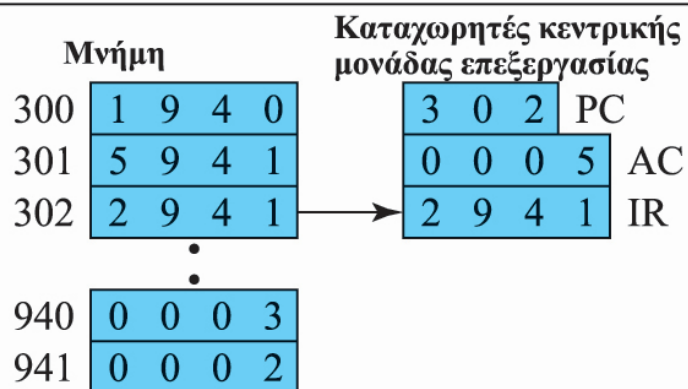
Βήμα 2

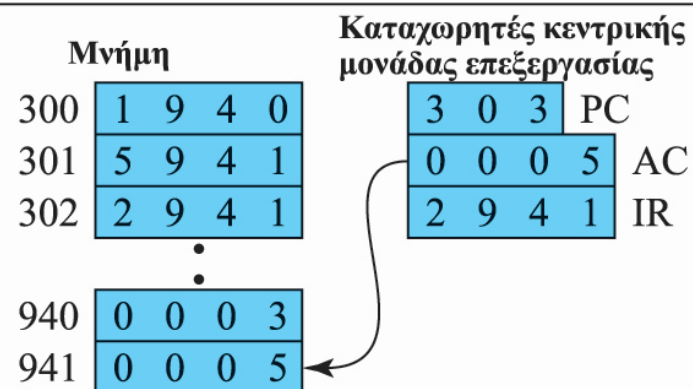
Βήμα 3

Βήμα 4

Βήμα 5

Βήμα 6

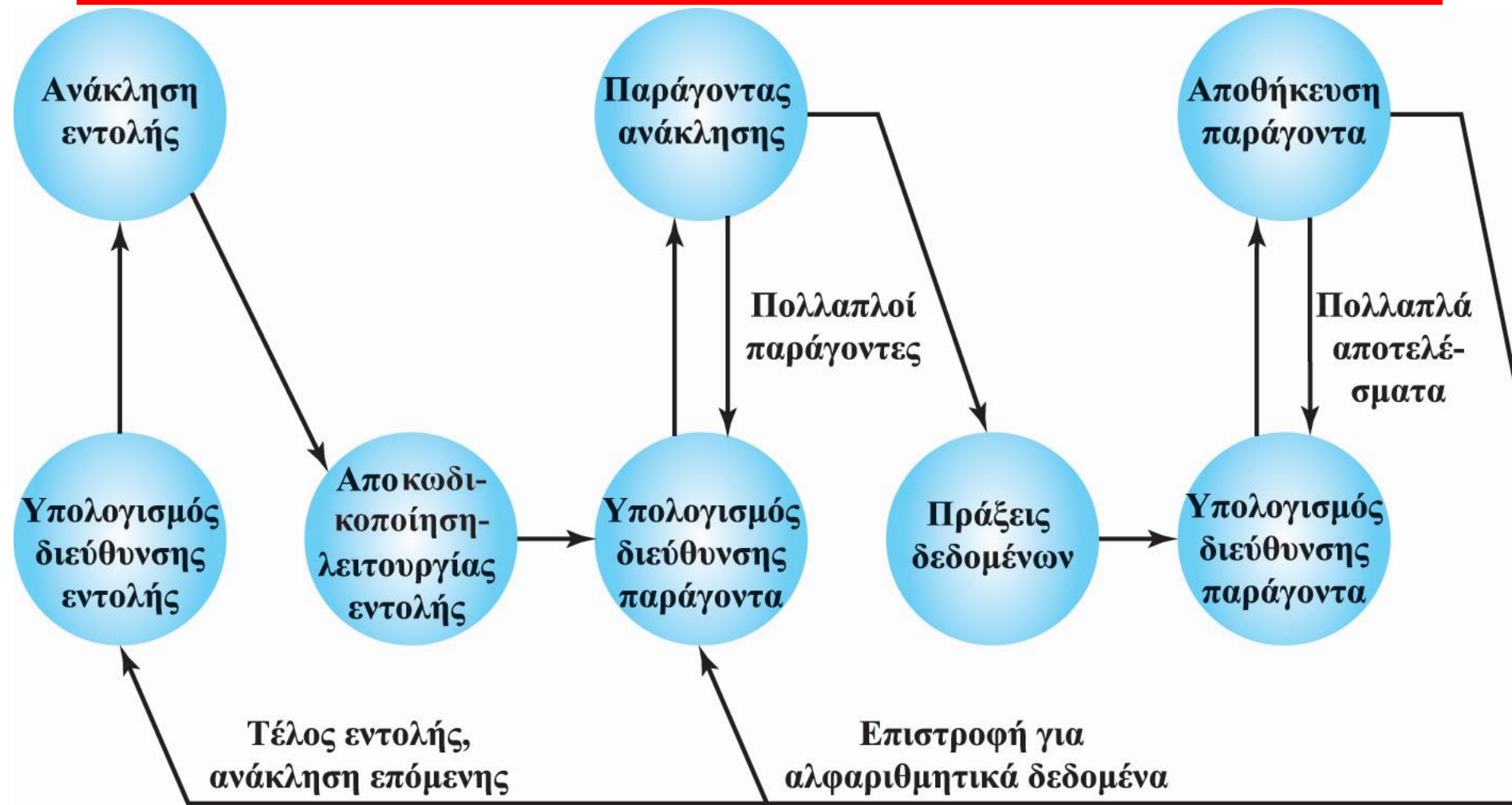
Παράδειγμα εκτέλεσης προγράμματος

---

1. Ο PC έχει την τιμή 300 που είναι η διεύθυνση της 1^{ης} εντολής. Η τιμή της (1940 στο 16αδικό) φορτώνεται στον IR και αυξάνεται η τιμή του PC.
2. Τα τέσσερα πρώτα bits δείχνουν ότι πρέπει να φορτωθεί ο AC. Τα υπόλοιπα 12 δείχνουν τη διεύθυνση (940) από την οποία θα φορτωθεί.
3. Η επόμενη εντολή (5941) φορτώνεται από τη θέση 301 και αυξάνεται ο PC.
4. Τα περιεχόμενα του AC και τα περιεχόμενα της θέσης 941 προστίθενται και αποθηκεύονται στον AC.
5. Προσκομίζεται η επόμενη εντολή (2941) από τη θέση 302 και αυξάνεται η τιμή του PC.
6. Τα περιεχόμενα του AC αποθηκεύονται στη θέση μνήμης 941.

Κύκλος εντολής – Διάγραμμα Καταστάσεων

Περιγραφή καταστάσεων

- Υπολογισμός Διεύθυνσης Έντολής (iac – instruction address calculation)
  - Προσθέτουμε στον PC είτε 1 είτε 2 είτε τον αριθμό από την εντολή jump
- Ανάκληση εντολής (Instruction fetch-if)
  - Ανάγνωση εντολής από τη μνήμη και αποθήκευση στον επεξεργαστή
- Αποκωδικοποίηση λειτουργίας εντολής (Instruction operation decoding – iod)
  - Ανάλυση εντολής για προσδιορισμό της ενέργειας-πράξης και το δεδομένο/α που χρειάζονται
- Υπολογισμός διεύθυνσης παράγοντα (Operand address calculation – oac)
  - Προσδιορίζεται η διεύθυνση του παράγοντα στη μνήμη ή σε μονάδα E/E

Περιγραφή καταστάσεων

- Ανάκληση παράγοντα (Operand fetch – op)
  - Προσκόμιση του παράγοντα από μνήμη ή τη μονάδα E/E
- Πράξη πάνω στα δεδομένα (Data operation-do)
  - Εκτέλεση πράξης που υποδεικνύει η εντολή.
- Αποθήκευση Παράγοντα (Operand store – os)
  - Εγγραφή αποτελεσμάτων στη μνήμη ή σε μονάδα E/E
- Οι καταστάσεις στο άνω τμήμα εμπεριέχουν συναλλαγή επεξεργαστή και μνήμης.
- Οι άλλες εμπεριέχουν μόνο εσωτερικές λειτουργίες του επεξεργαστή.
- Σε κάποια συστήματα μια εντολή προσδιορίζει πράξη σε πίνακα αριθμών ή χαρακτήρων. Αυτές οι πράξεις έχουν επαναληπτικές ανακλήσεις και/ή αποθηκεύσεις παραγόντων.

Διακοπές

- Μηχανισμός που επιτρέπει στις υπομονάδες ενός υπολογιστή (π.χ. I/O ή μνήμη) να διακόπτουν την κανονική λειτουργία του επεξεργαστή
  - 1) Προγράμματος
π.χ. overflow, division by zero
  - 2) Χρονισμού
Παράγονται από χρονόμετρο εσωτερικά στον επεξεργαστή
Εκτέλεση συγκεκριμένων λειτουργιών σε τακτική βάση από το λειτουργικό
  - 3) I/O
Παράγονται από I/O ελεγκτές
  - 4) Βλάβη υλικού
π.χ. σφάλμα ισοτιμίας της μνήμης, διακοπή τροφοδοσίας σε υπομονάδα

Διακοπές

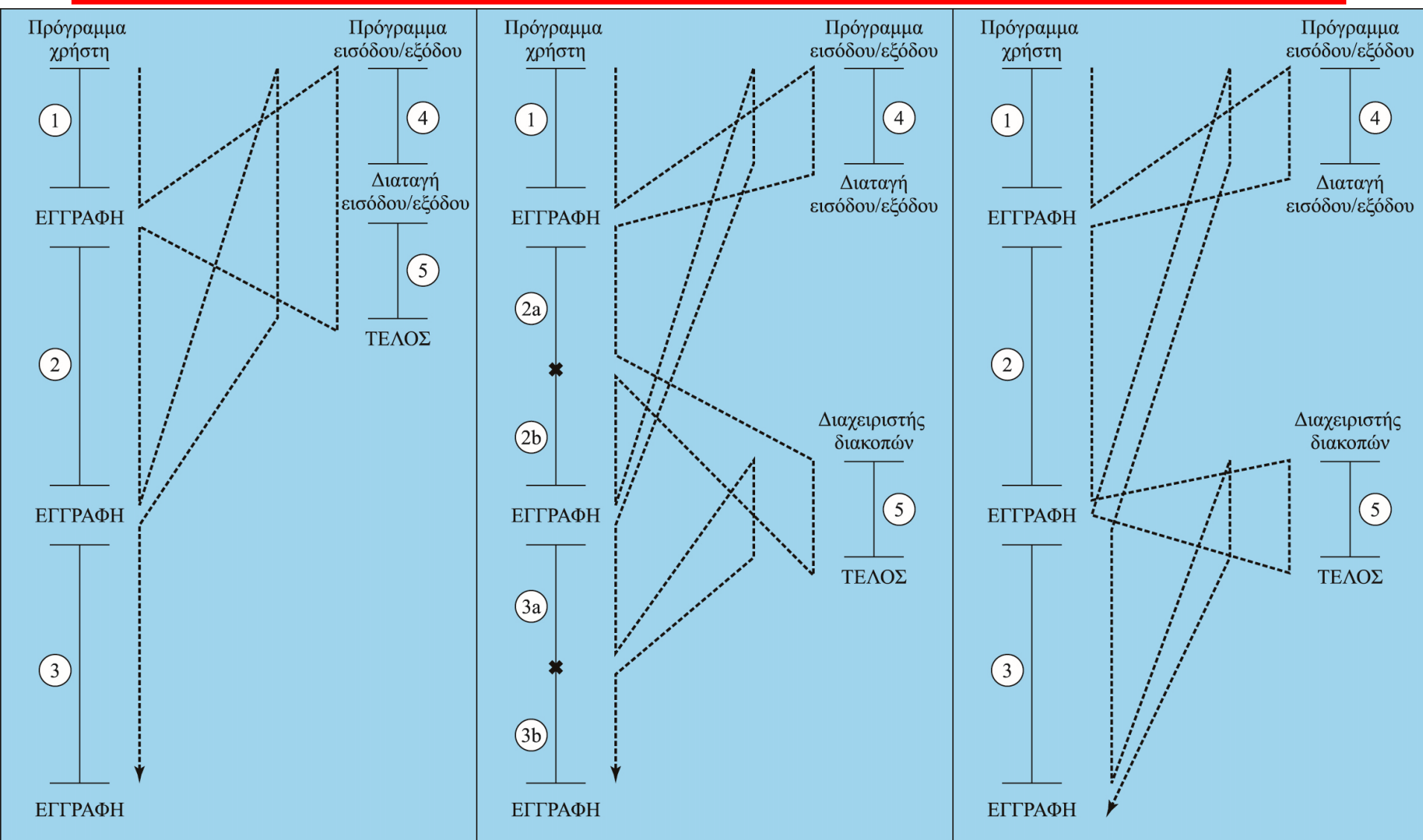
- Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του υπολογιστή είναι να μπορεί ν' ανταλλάσσει δεδομένα με άλλες συσκευές στα πλαίσια ενός προγράμματος.
- Οι περισσότερες εξωτερικές συσκευές είναι πολύ πιο αργές από τον επεξεργαστή.
- Να υποθέσουμε ότι ο επεξεργαστής από τη μνήμη μεταφέρει δεδομένα σε εκτυπωτή. Μετά από κάθε πράξη εγγραφής ο επεξεργαστής πρέπει να σταματήσει και να μείνει ανενεργός, μέχρι ο εκτυπωτής να μπορέσει να αποκριθεί σε νέο κύκλο εντολής.
- Ο επεξεργαστής στο διάστημα εκτύπωσης μιας γραμμής που μπορεί να είναι διάρκειας εκατοντάδων ή χιλιάδων κύκλων εντολής δεν επιτελεί κάποιο χρήσιμο υπολογισμό παρά μόνο ελέγχει την κατάσταση του εκτυπωτή για να δει αν έγινε έτοιμος να δεχτεί νέα γραμμή δεδομένων για να τυπώσει.

Διακοπές

- Είναι σαφές ότι μ' αυτό τον τρόπο λειτουργίας η χρήση του επεξεργαστή είναι πολύ μικρής απόδοσης.
- Εναλλακτικός τρόπος λειτουργίας είναι η εξωτερική συσκευή, όταν τελειώσει την εργασία της να ειδοποιήσει τον επεξεργαστή μ' ένα σήμα υλικού (hardware signal) προς τον επεξεργαστή που καλείται διακοπή (interrupt).
- Οι διακοπές παρέχονται κυρίως ως ένας τρόπος βελτίωσης της απόδοσης της επεξεργασίας επειδή καθ' όσο χρόνο η εξωτερική συσκευή επιτελεί το έργο της, ο επεξεργαστής λειτουργεί εκτελώντας υπολογιστικές διεργασίες μέχρις ότου δεχτεί σήμα διακοπής από την εξωτερική συσκευή.
- Θεωρητικά χρησιμοποιώντας το μηχανισμό των διακοπών περίοδοι αναμονής στον επεξεργαστή μπορούν να εξαλειφθούν.

Έλεγχος ροής προγράμματος

(α) Καμία διακοπή

(β) Διακοπές : μικρή αναμονή
εισόδου/εξόδου

(γ) Διακοπές : μεγάλη αναμονή
εισόδου/εξόδου

Διακοπές

- Στο σχήμα παρουσιάζεται ένα παράδειγμα λειτουργίας του επεξεργαστή χωρίς διακοπές και με διακοπές.
- Ένα πρόγραμμα χρήστη εκτελεί σειρά κλήσεων εγγραφής (WRITE) μεταξύ των οποίων παρεμβάλλεται υπολογιστική επεξεργασία.
- Τα τμήματα κώδικα 1,2 και 3 δεν περιλαμβάνουν κλήσεις I/O.
- Οι κλήσεις WRITE είναι προς ένα πρόγραμμα I/O του συστήματος που θα εκτελέσει την λειτουργία I/O στην πράξη και αποτελείται από τα τμήματα :
  - Μια ακολουθία εντολών, που σημειώνεται ως (4) και προετοιμάζουν για την πραγματική εγγραφή, δηλ. μεταφορά των δεδομένων σε ειδική ενδιάμεση μνήμη, προετοιμασία παραμέτρων συσκευής κτλ.

Διακοπές

- Η πραγματική εντολή E/E. Εκτύπωση γραμμής. Χωρίς μηχανισμό διακοπής το πρόγραμμα πρέπει να περιμένει την ολοκλήρωση της εκτέλεσης της εκτύπωσης, ελέγχοντας περιοδικά την συσκευή για το αν τέλειωσε.
- Μια ακολουθία εντολών που σημειώνεται ως (5) με την οποία ολοκληρώνεται η λειτουργία.
- Πιθανόν να ενεργοποιείται κάποια σημαία που να σηματοδοτεί την επιτυχία ή αποτυχία της λειτουργίας.
- Το πρόγραμμα του χρήστη σε κάθε κλήση WRITE σταματά για σημαντικό χρόνο για να ολοκληρωθεί η λειτουργία E/E.

Διακοπές

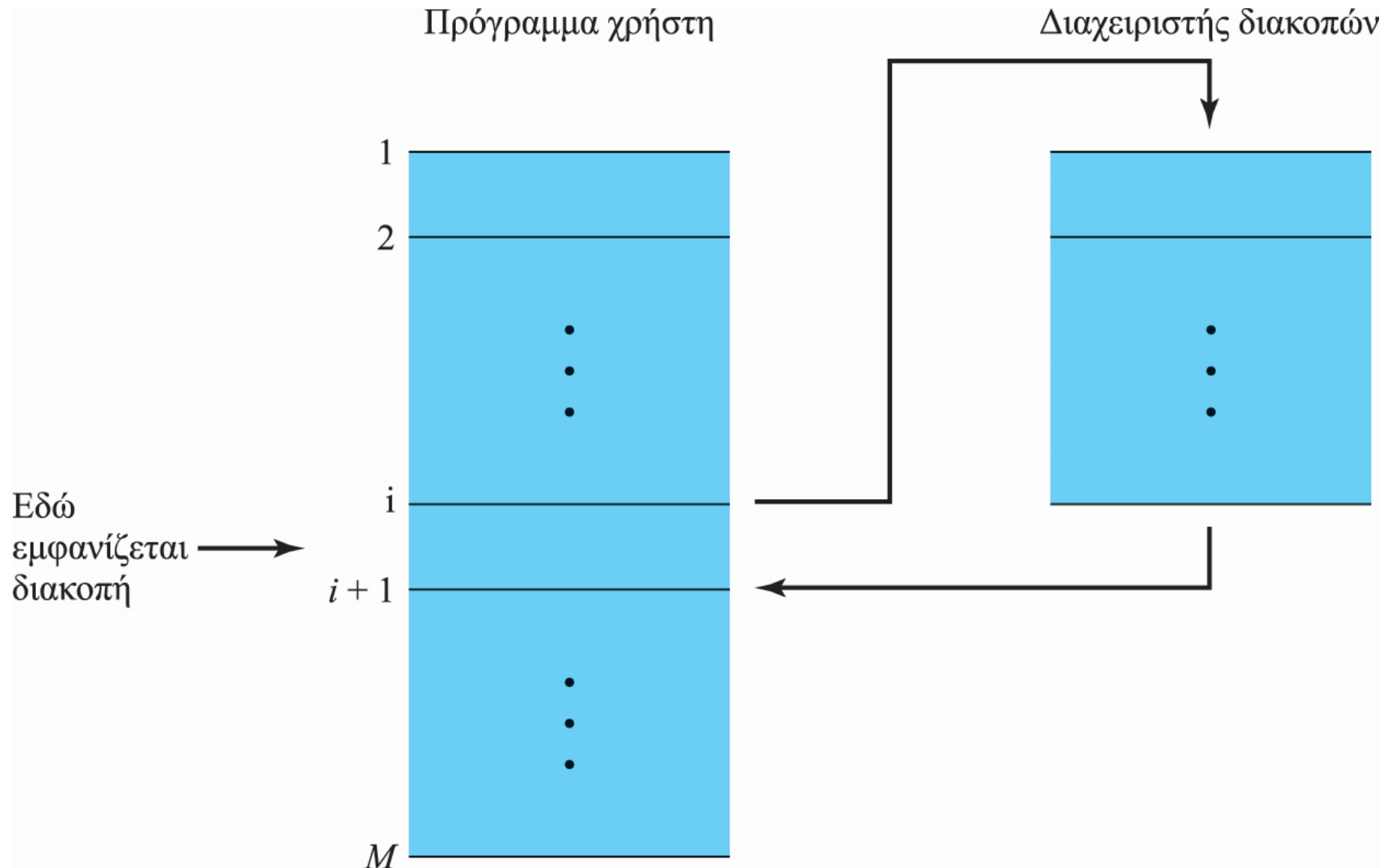
- Με χρήση μηχανισμού διακοπών η εκτέλεση γίνεται ως εξής :
  - Στην κλήση συστήματος E/E με τη μορφή WRITE, το πρόγραμμα E/E αποτελείται από το τμήμα προετοιμασίας και την πραγματική εντολή E/E.
  - Μόλις αρχίσει η λειτουργία της εξωτερικής συσκευής πχ εκτυπωτή, ο έλεγχος του προγράμματος επιστρέφει στο πρόγραμμα του χρήστη, ξεκινά πάλι εκτέλεση των εντολών παράλληλα με τη λειτουργία E/E (εκτύπωση).
  - Όταν η εξωτερική συσκευή τελειώσει τη λειτουργία της και είναι έτοιμη να δεχθεί νέα δεδομένα από τον επεξεργαστή τότε η συσκευή ή η μονάδα E/E για την εξωτερική συσκευή στέλνει αίτημα διακοπής στον επεξεργαστή.

Διακοπές

- Ο επεξεργαστής αποκρίνεται σταματώντας τη λειτουργία του προγράμματος και διακλαδίζει τον έλεγχο σε πρόγραμμα E/E για την εξυπηρέτηση εκείνης της υπομονάδας E/E.
- Το πρόγραμμα αυτό λέγεται χειριστής της διακοπής. Όταν η ρουτίνα χειρισμού της διακοπής ολοκληρωθεί τότε ο έλεγχος επιστρέφεται στη αρχική εκτέλεση του προγράμματος.
- Από την πλευρά του προγράμματος, μια διακοπή είναι σαν μια κλήση σε υπορουτίνα τον χειριστή της διακοπής.
- Ο χειριστής διακοπής καθορίζει πια υπομονάδα E/E παρήγαγε τη διακοπή και διακλαδώνει σε πρόγραμμα που μπορεί να γράψει δεδομένα στη συσκευή. Όταν τελειώσει, ο επεξεργαστής αναλαμβάνει και πάλι την εκτέλεση από εκεί που σταμάτησε.

Μεταφορά ελέγχου μέσω διακοπών

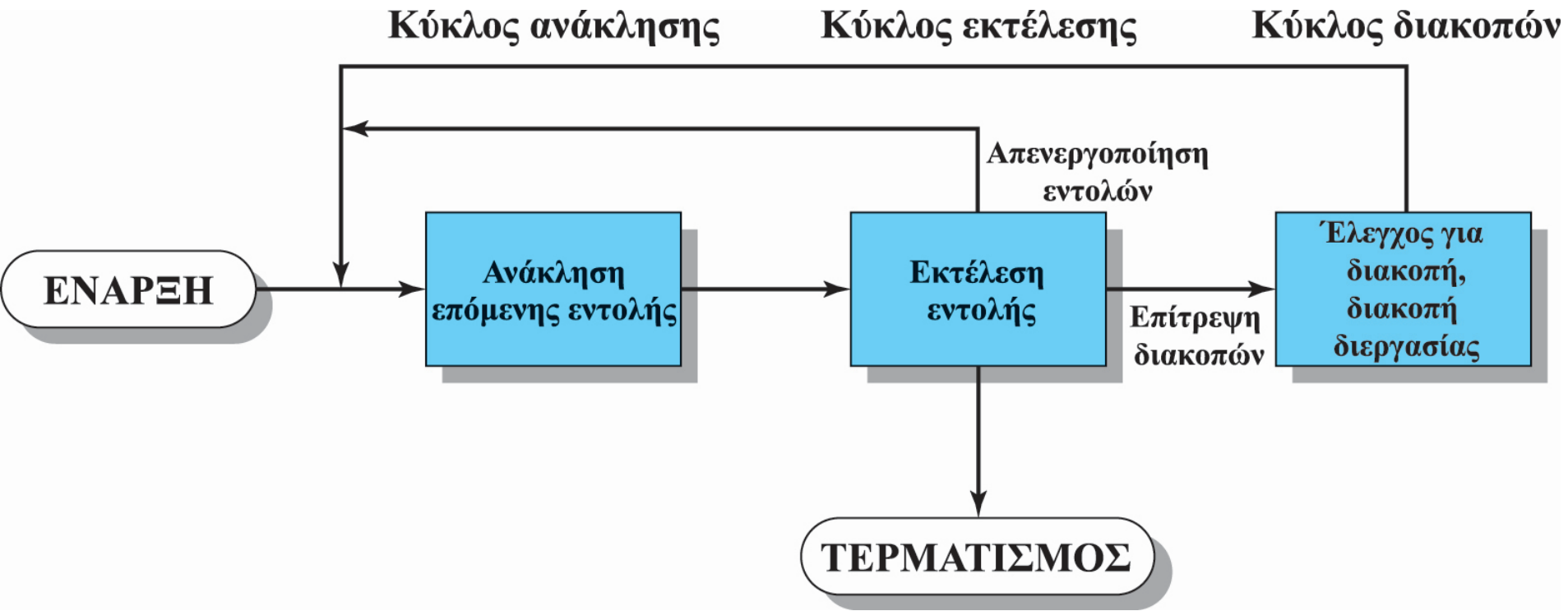

Διακοπές

- Το πρόγραμμα του χρήστη δεν περιλαμβάνει ειδικό κώδικα για το χειρισμό των διακοπών.
- Ο επεξεργαστής και το λειτουργικό σύστημα είναι υπεύθυνα για την αναστολή εκτέλεσης του προγράμματος του χρήστη και την επανεργοποίησή του στο ίδιο σημείο.
- Για το χειρισμό των διακοπών παρεμβάλλεται ένα χρονικό διάστημα για την εκτέλεση επί πλέον εντολών για να καθοριστεί η φύση της διακοπής και η σχετική ενέργεια.
- Όμως το όφελος που προκύπτει από την αποφυγή της άσκοπης αναμονής του επεξεργαστή είναι πολύ πιο μεγάλο από την καθυστέρηση της εκτέλεσης εντολών του προγράμματος διαχείρισης της διακοπής.

Κύκλος Εντολής με Διακοπές

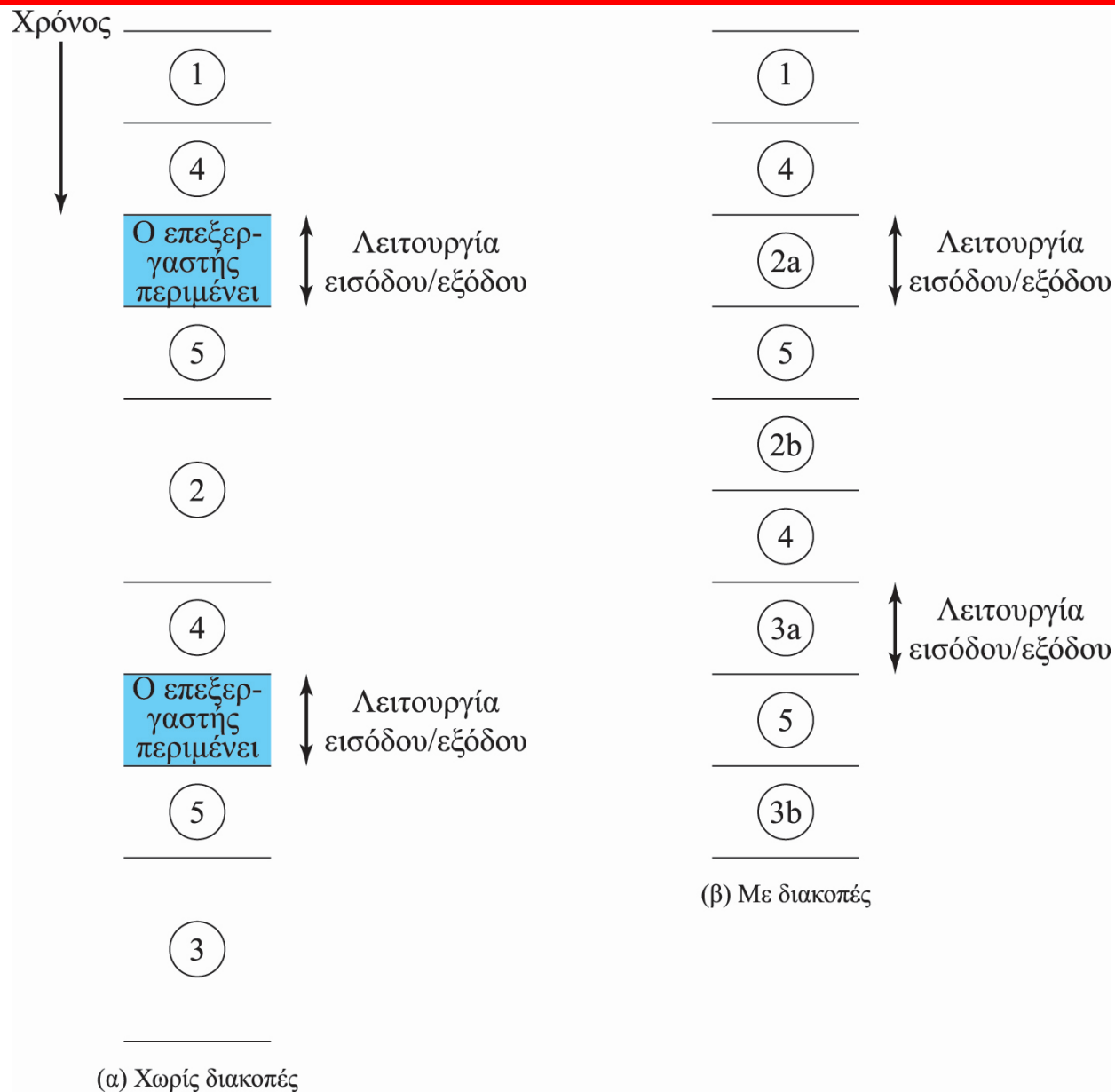
Κύκλος Διακοπής

- Προστίθεται στον κύκλο εντολής
- Ο επεξεργαστής ελέγχει για διακοπές
  - Ενεργοποιούνται μέσω ενός σήματος διακοπής
- Αν δεν υπάρχει διακοπή, κάνει ανάκληση της επόμενης εντολής
- Αν εκκρεμεί διακοπή:
  - Αναστολή εκτέλεσης προγράμματος
  - Αποθήκευση στο σωρό (stack) σχετικών στοιχείων προγράμματος
  - Ορισμός του PC στην διεύθυνση έναρξης της ρουτίνας χειρισμού διακοπής
  - Επεξεργασία της ρουτίνας χειρισμού διακοπής
  - Επαναφορά στοιχείων και εκτέλεση προγράμματος που διακόπηκε

Ο χρονισμός του προγράμματος

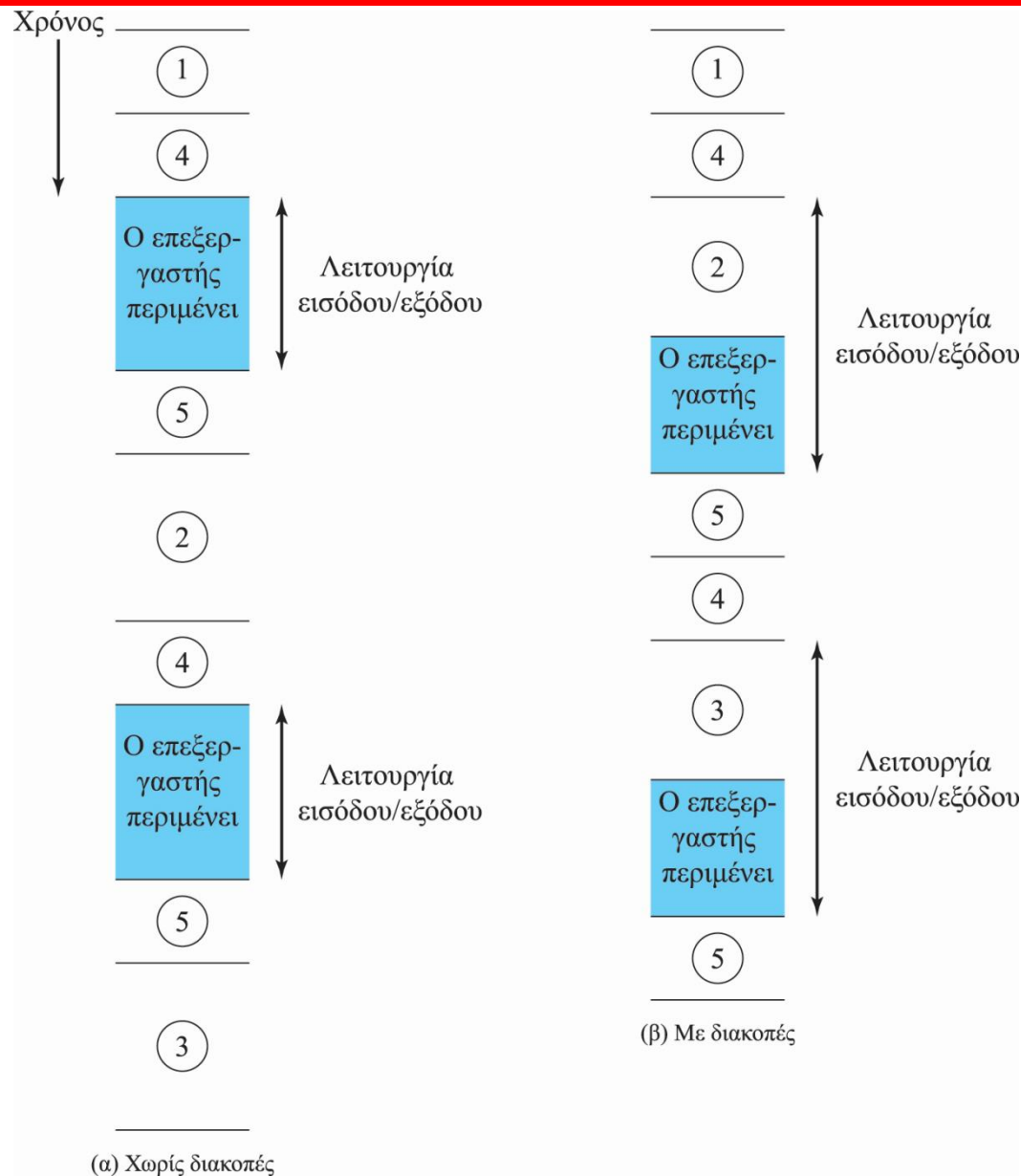
Μικρή αναμονή I/O

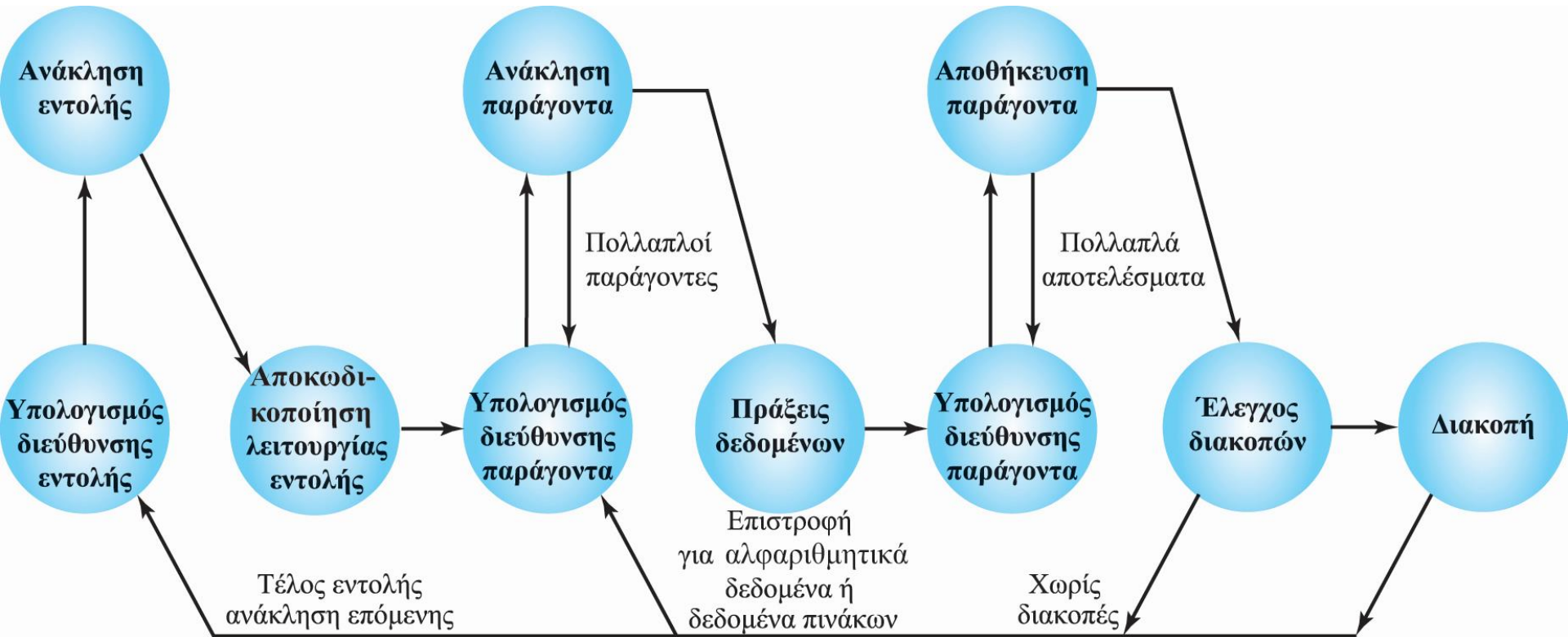

Ο χρονισμός του προγράμματος

Μεγάλη αναμονή I/O

Κύκλος εντολής (με διακοπές) - Διάγραμμα Καταστάσεων

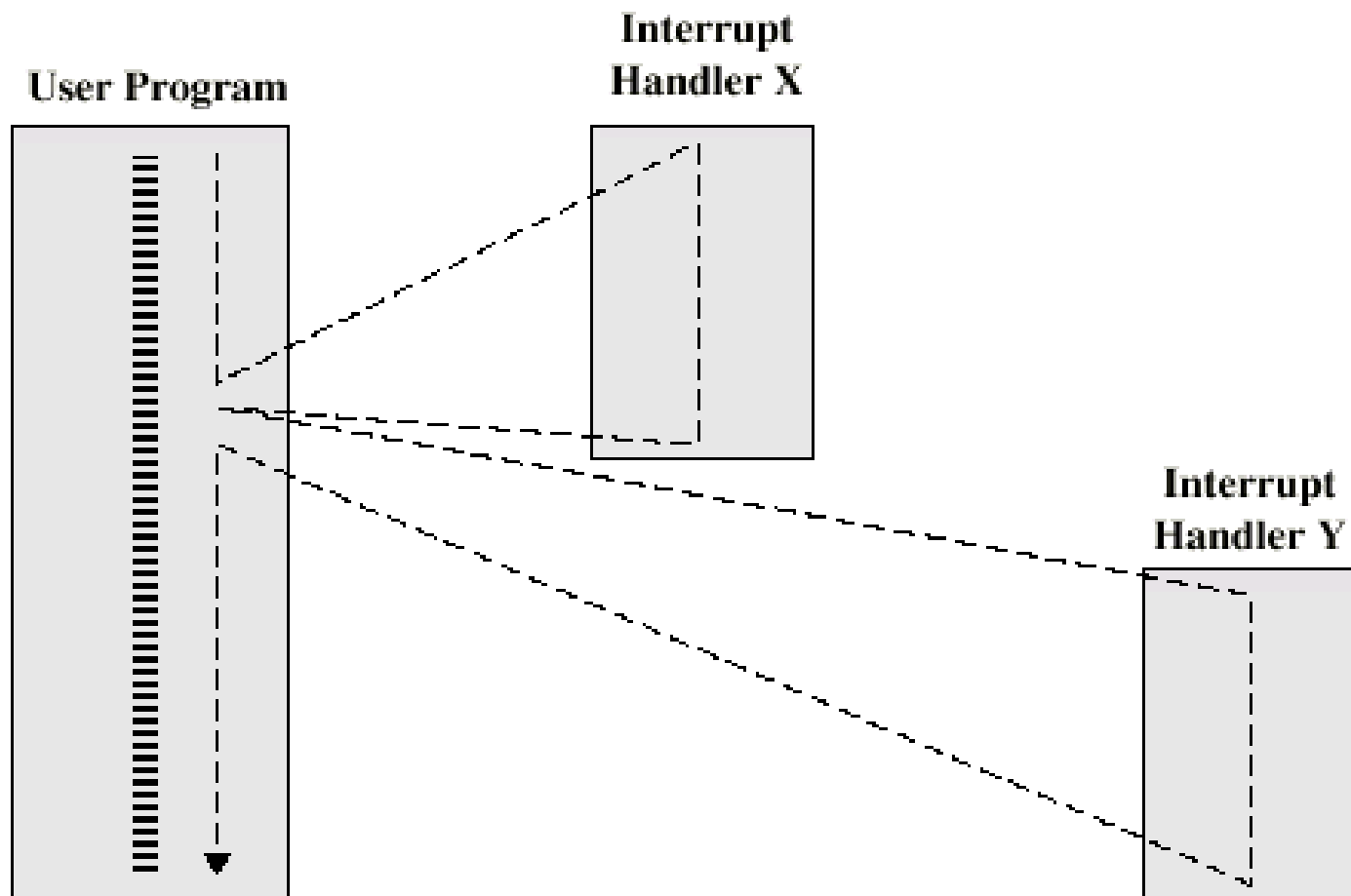
Πολλαπλές Διακοπές

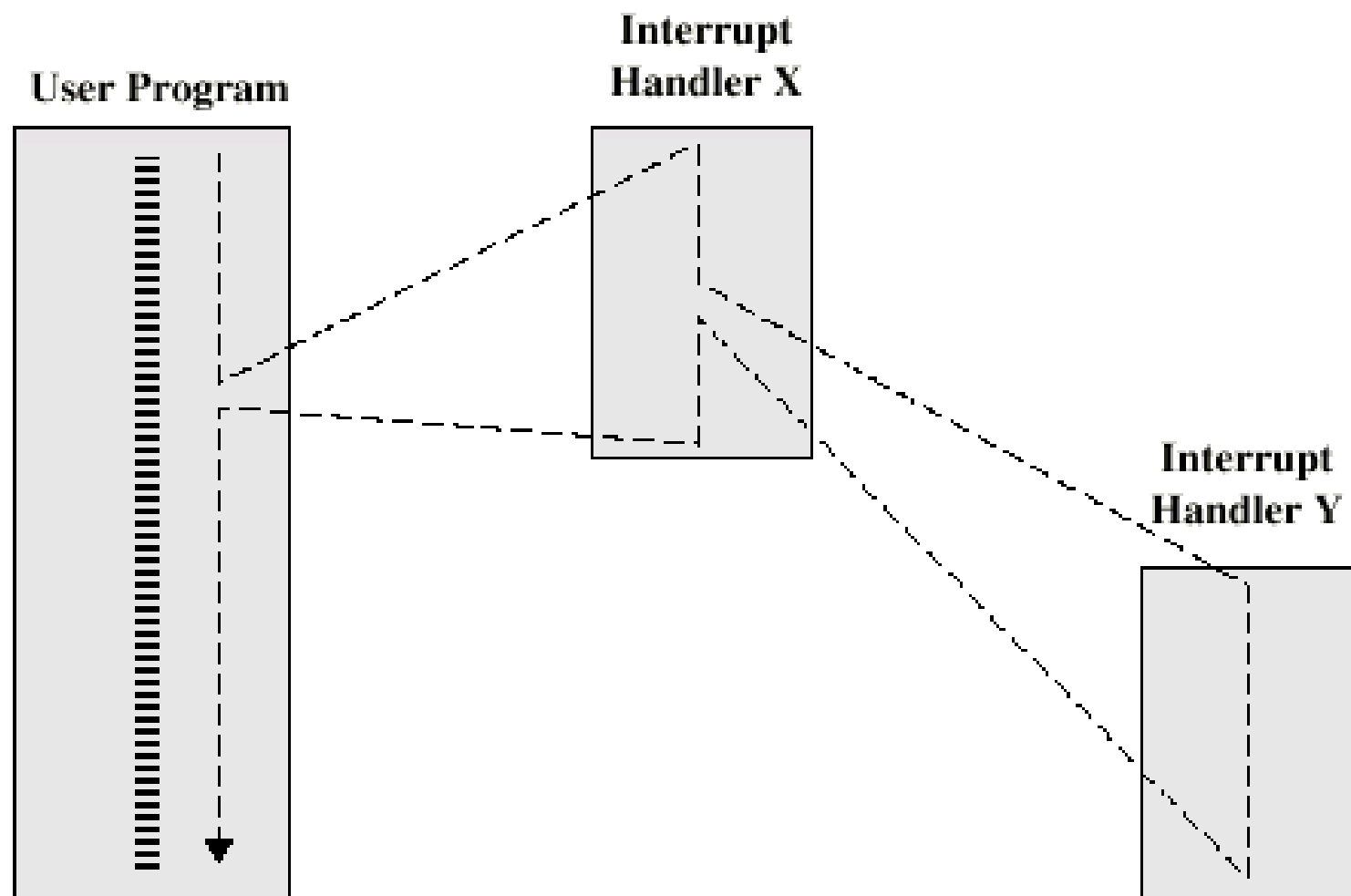
- Απενεργοποίηση Διακοπών
  - Ο επεξεργαστής θα αγνοεί νέες διακοπές όταν ήδη επεξεργάζεται μια διακοπή
  - Οι διακοπές εκκρεμούν και ελέγχονται αμέσως μετά το τέλος της διακοπής που επεξεργαζόταν
  - Οι διακοπές εξυπηρετούνται με την σειρά εμφάνισης
- Ορισμός προτεραιοτήτων
  - Διακοπές χαμηλής προτεραιότητας μπορούν να διακοπούν από διακοπές υψηλότερης προτεραιότητας
  - Όταν επεξεργαστεί η διακοπή με την μεγαλύτερη προτεραιότητα, ο επεξεργαστής επιστρέφει στην προηγούμενη διακοπή

Πολλαπλές διακοπές - Σειριακή

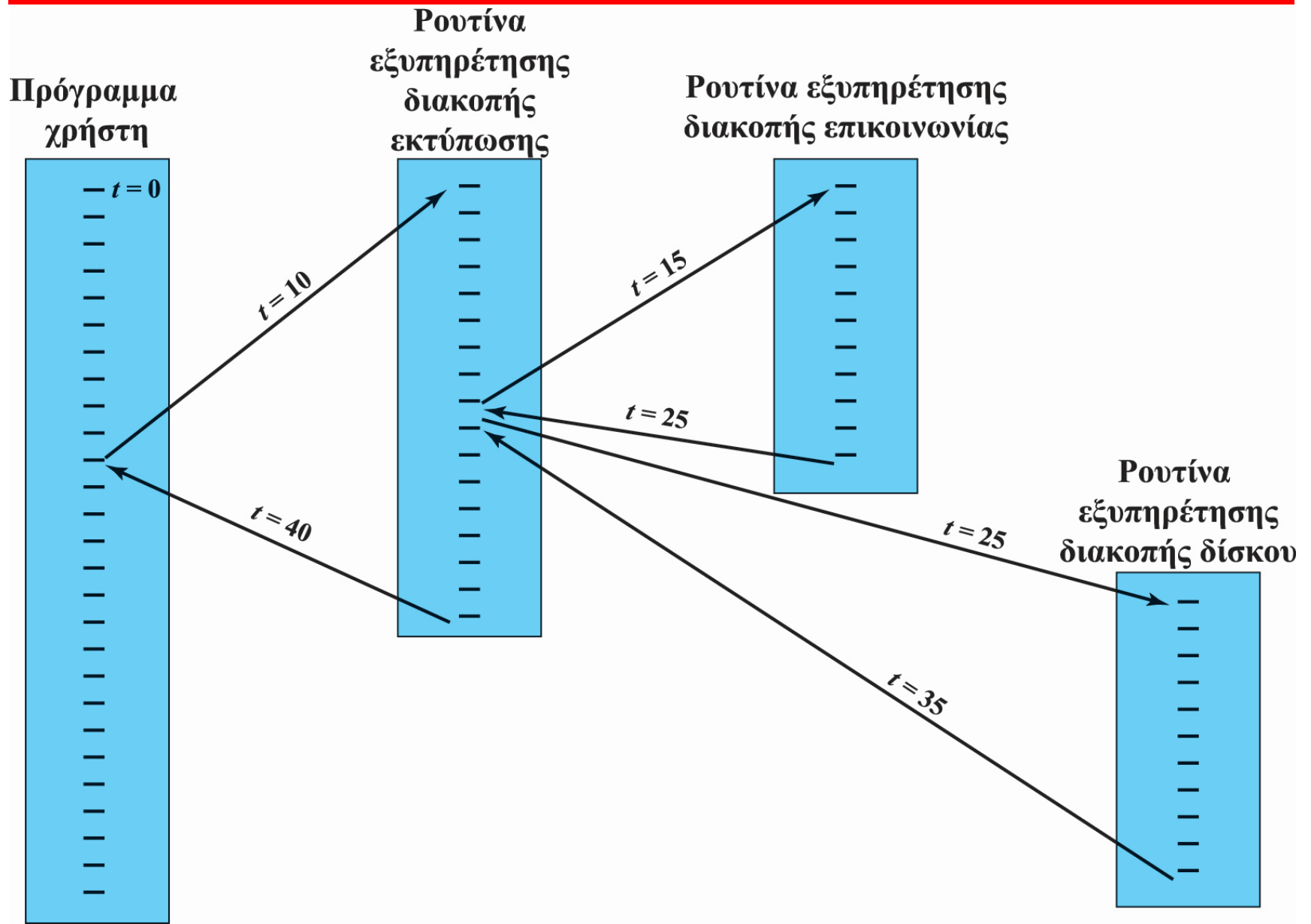

Πολλαπλές διακοπές – Φωλιασμένη

Χρονική ακολουθία πολλαπλών διακοπών

Λειτουργία E/E

- Μια μονάδα E/E είναι δυνατόν να ανταλλάξει δεδομένα άμεσα με τον επεξεργαστή. Όπως γίνεται μια λειτουργία ανάγνωσης ή εγγραφής από/στη μνήμη το ίδιο μπορεί να συμβεί με μια συγκεκριμένη συσκευή E/E. Ο επεξεργαστής προσδιορίζει τη συγκεκριμένη συσκευή E/E.
- Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι επιθυμητό να επιτρέπονται ανταλλαγές E/E να γίνονται άμεσα με τη μνήμη. Ο επεξεργαστής εκχωρεί στη μονάδα E/E τη δικαιοδοσία να διαβάσει/γράψει από/στη μνήμη χωρίς τη δέσμευση του επεξεργαστή. Κατά τη διάρκεια της μεταφοράς η μονάδα E/E εκδίδει τις εντολές.
- Η λειτουργία είναι γνωστή Άμεση Προσπέλαση της Μνήμης (Κεφ. 7)

Οργάνωση και Αρχιτεκτονική Υπολογιστών

Κεφάλαιο 3.3

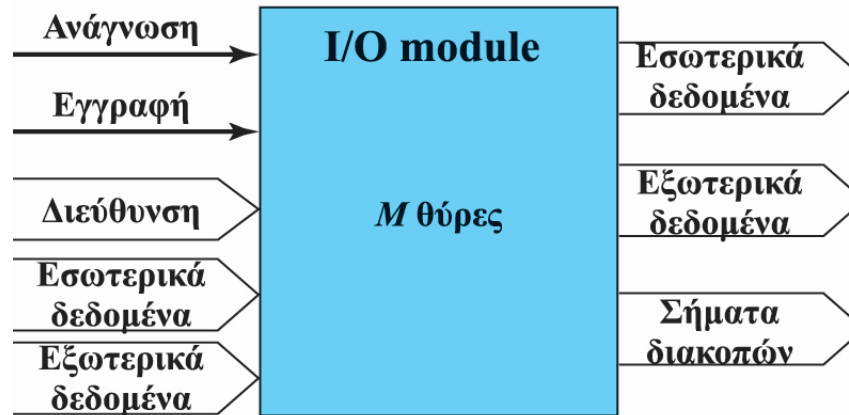
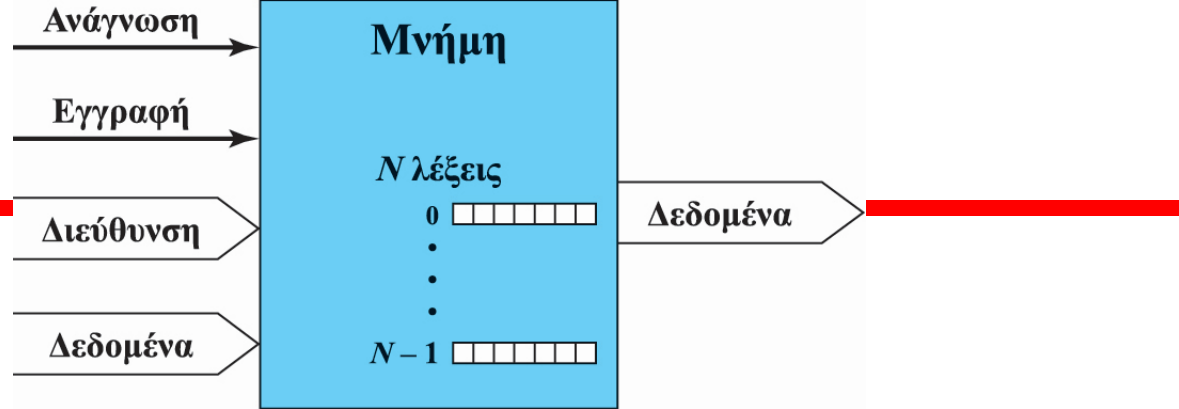

Δομές Διασυνδέσεων

- Όλες οι μονάδες ενός υπολογιστή διασυνδέονται μεταξύ τους.
- Το σύνολο των μονοπατιών που συνδέουν τις διάφορες μονάδες ονομάζεται δομή διασύνδεσης.
- Διαφορετικού τύπου σύνδεση για διαφορετικού τύπου μονάδες
  - Κύρια μνήμη
  - I/O
  - CPU

Μονάδες του Υπολογιστή

Μνήμη

- Λαμβάνει και αποστέλλει δεδομένα
- Λαμβάνει διευθύνσεις (θέσεων)
- Λαμβάνει σήματα ελέγχου
  - Ανάγνωση
  - Εγγραφή
  - Χρονισμός

Μονάδα Ε/Ε

- Παρόμοια με την μνήμη από την πλευρά του υπολογιστή
- Έξοδος (O)
  - Λαμβάνει δεδομένα από τον υπολογιστή
  - Αποστέλλει δεδομένα στην εξωτερική συσκευή
- Είσοδος (I)
  - Λαμβάνει δεδομένα από εξωτερική συσκευή
  - Αποστέλλει δεδομένα στον υπολογιστή

I/O Module

- Λαμβάνει σήματα ελέγχου από τον υπολογιστή
- Αποστέλλει σήματα ελέγχου στην εξωτερική συσκευή
  - Π.χ. spin disk
- Λαμβάνει διευθύνσεις από τον υπολογιστή
  - π.χ. Αριθμός θύρας για αναγνώριση περιφερειακού
- Αποστέλλει σήματα διακοπής (Έλεγχος)

Επεξεργαστής

- Ανάγνωση εντολών και δεδομένων
- Εξαγωγή δεδομένων (μετά την επεξεργασία)
- Αποστολή σημάτων ελέγχου σε άλλες μονάδες
- Λαμβάνει (& ενεργεί σε) διακοπές

Δομή Διασύνδεσης

- Η δομή διασύνδεσης θα πρέπει να υποστηρίζει τις ακόλουθες μορφές μεταφοράς:
  - 1) Από τη μνήμη προς τον επεξεργαστή
  - 2) Από την επεξεργαστή προς τη μνήμη
  - 3) Από μια συσκευή E/E προς τον επεξεργαστή
  - 4) Από τον επεξεργαστή προς μια συσκευή E/E
  - 5) Μια συσκευή E/E προς ή από τη μνήμη
- ❖ Οι πιο συνηθισμένες δομές διασύνδεσης είναι:
  - i. Η δομή διαύλου
  - ii. Οι δομές διασύνδεσης από σημείο σε σημείο

Οργάνωση και Αρχιτεκτονική Υπολογιστών

Κεφάλαιο 3.4

Διασύνδεση διαύλου

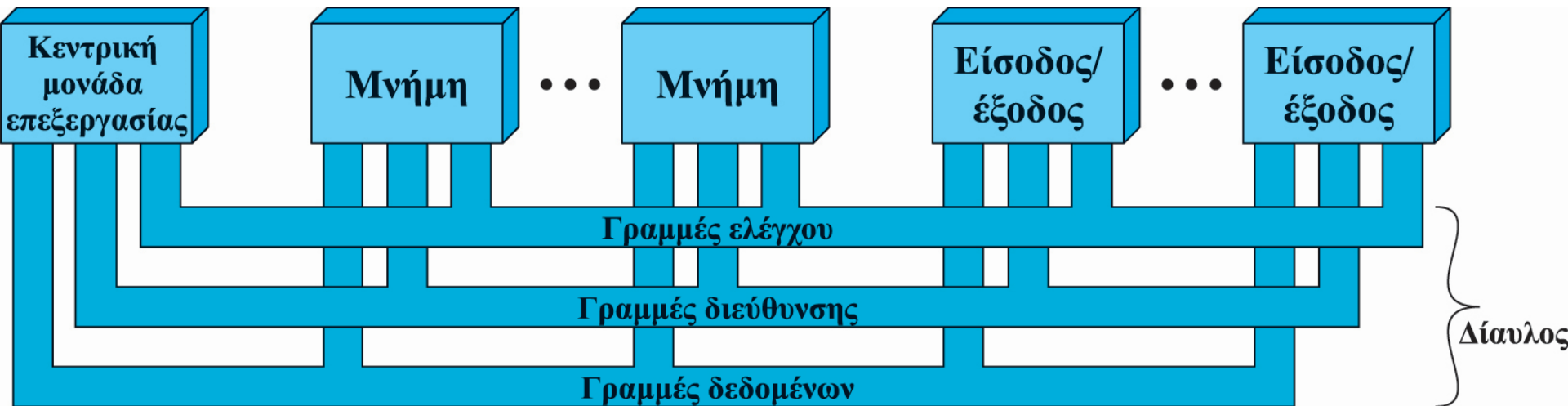
- Για δεκαετίες ήταν ο κυρίαρχος τρόπος διασύνδεσης
- Πλέον έχουν επικρατήσει οι δομές διασύνδεσης από σημείο σε σημείο
- Χρησιμοποιούνται ακόμη στα ενσωματωμένα συστήματα, ειδικότερα σε μικροελεγκτές
- Υπάρχουν αρκετά συστήματα διασύνδεσης
- Τα πιο κοινά είναι οι απλές και πολλαπλές δομές διαύλων

Τι είναι δίαυλος?

- Ένας διάδρομος επικοινωνίας ο οποίος συνδέει δύο ή περισσότερες συσκευές
- Κοινόχρηστο μέσο μετάδοσης
- Συχνά ομαδοποιημένο
  - Πολλά κανάλια σε έναν δίαυλο
  - π.χ. ο 32 bit δίαυλος δεδομένων είναι 32 ξεχωριστά κανάλια του ενός bit
- Τα υπολογιστικά συστήματα περιέχουν ένα πλήθος από διαφορετικούς διαύλους, οι οποίοι παρέχουν μονοπάτια ανάμεσα στα στοιχεία, σε διαφορετικά επίπεδα της ιεραρχίας του συστήματος
- Ένας δίαυλος που διασυνδέει τα βασικά στοιχεία του υπολογιστή ονομάζεται δίαυλος συστήματος. Οι πιο κοινές δομές έχουν πολλαπλούς δίαυλους συστήματος.

Τεχνική διασύνδεσης μέσω διαύλων

Δίαυλος δεδομένων

- Μεταφέρει δεδομένα
    - Στο συγκεκριμένο επίπεδο δεν γίνεται διαχωρισμός δεδομένων και εντολών
  - Το εύρος του διαύλου αποτελεί κλειδί για την απόδοση του υπολογιστή
    - 16, 32, 64 bit
- Π.χ. αν ο δίαυλος δεδομένων είναι 32 bits και κάθε εντολή έχει μήκος 64 bits τότε ο επεξεργαστής θα προσπελαύνει τη μνήμη 2 φορές σε κάθε κύκλο εντολής.

Δίαυλος διευθύνσεων

- Προσδιορίζει την πηγή ή τον προορισμό των δεδομένων
- ✓ π.χ. Η CPU πρέπει να διαβάσει μια εντολή από μια καθορισμένη θέση της κύριας μνήμης
- Το εύρος του δίαυλου διευθύνσεων καθορίζει την μέγιστη χωρητικότητα της μνήμης του συστήματος
  - π.χ. ο 8080 έχει 16 bit δίαυλο διευθύνσεων υποστηρίζοντας έως 64k θέσεις μνήμης

Δίαυλος Ελέγχου

- Επειδή οι δίαυλοι δεδομένων και διεύθυνσης μοιράζονται ανάμεσα σε όλα τα στοιχεία, με αυτό το δίαυλο ελέγχεται η προσπέλαση προς τα δεδομένα καθώς και η χρήση των άλλων διαύλων.
- Τυπικές γραμμές Ελέγχου είναι:
  - Εγγραφής/Ανάγνωση στη/από τη μνήμη
  - Εγγραφής/Ανάγνωση σε/από συσκευή Ε/Ε
  - Επιβεβαίωσης μεταφοράς
  - Αίτησης/Εκχώρησης διαύλου
  - Αίτησης/Επιβεβαίωσης διακοπής
  - Ρολογιού
  - Επανεκκίνησης

Φυσική άποψη του διαύλου

- Με τι μοιάζει?
  - Παράλληλες γραμμές σε τυπωμένα κυκλώματα

